КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА У ПОЗИТИВНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ*

Ива Антић**

Студент докторских академских студија права на
Правном факултету Универзитета у Нишу

* Овај рад резултат је научног истраживања на пројекту „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору”, евиденциони број пројекта :179046, који се спроводи од стране Правног факултета у Нишу, а који је финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

** ivaantic91@gmail.com

КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ СИЛОВАЊА У ПОЗИТИВНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Сажетак: Имајући у виду да је силовање једно од најнасилнијих кривичних дела данашњице, аутор му је желео посветити дужну пажњу разматрањем тренутно важеће инкриминације, са посебним освртом на спорне ситуације које може изнедрити пракса. Посматрано је како се инкриминација силовања мењала кроз историју нашег права. Сагледано је тренутно стање законодавства и указано на дистинкцију између основног и тежих облика кривичног дела силовања. Истакнут је позитиван став према проширењу радње извршења и на остале акте који су изједначени са обљубом, похваљена је родно неутрална инкриминација (могућност да се и у улози учиниоца и у улози жртве нађу лица оба пола), као и инкриминација силовања у браку. У централном делу рада, разматрана је потреба усклађивања позитивног права Републике Србије са Истанбулском конвенцијом (која намеће обавезу кажњавања и оног силовања које није предузето путем принуде, али је извршено без пристанка пасивног субјекта). Рад је закључен предлозима везаним за стварање концизније инкриминације и свеобухватније акције превенције.

Кључне речи: силовање, принуда, отпор, полна слобода, Истанбулска конвенција

Уводна разматрања

Имајући у виду далекосежност последица силовања и његову присутност у свакодневном животу, ово је кривично дело, као капитално дело из групе кривичних дела против полне слободе, инкриминисаних главом 18. Кривичног законика Србије, одувек привлачило пажњу како опште, тако и стручне јавности, од којих прва бива застрашена учесталошћу и суровошћу коју са собом носи овај злочин, док потоња настоји да са једне стране, што језгровитије одреди биће овог кривичног дела, ради пружања што адекватније заштите када до њега ипак дође, и, са друге стране, да онолико концизно колико је то мо-

гуће одреди и изучи профил потенцијалног учиниоца, имајући у виду етиолошке и феноменолошке карактеристике овог дела, а ради његове превенције.

Аутор ће у овом раду, након кратког прегледа историјата, акценат ставити на спорна питања која се могу појавити, односно која се редовно појављују у пракси а везана су разграничење ситуација када кривично дело постоји, односно не постоји, односно за што поузданије утврђивање (не)постојања обележја бића кривичног дела. Поред основног облика кривичног дела, сагледани су и квалификовани облици, као и привилеговани облик овог дела.

Такође, дужна пажња посвећена је одредбама Истанбулске конвенције, као и разматрању потребе за усклађивањем позитивног законодавства Републике Србије са чланом 36. исте. На самом крају, у оквиру закључних запажања, аутор даје своје мишљење о начинима превенције овог кривичног дела и третмана учинилаца, уз уважавање већ постојећих предлога који се срећу у теорији.

Историјат

С обзиром на социјални значај испољавања полног живота човека, задовољење нагонских полних жеља мора бити усклађено са нормама полног морала (Вуксановић, 2014: 6). Управо се кривично дело силовања јавља као вид конфликта између (неконтролисаног) полног нагона, са једне, и кодекса полног морала, са друге стране.

Силовање се јавља као саставни део човекове свакодневице још од најранијих дана, а такав негативни тренд задржао се и до данас. Може се слободно рећи да је силовање израз насиља међу половима (Вуксановић, 2014: 7). Многи извори указују на различите облике сексуалног утјетавања жена у разним друштвима, где спада и располагање мужа сексуалношћу жена, не замо за властиту употребу већ и туђу. (Стојановић, 2017: 342). Ово кривично дело егзистира и данас, без обзира на све покушаје савременог човека да пронађе ефикасне и сразмерне механизме заштите сексуалне аутономије сваког појединца (Каровић, 2017: 98). Међутим, за разлику од традиционалних родно сензитивних одредница учиниоца и жртве, од којих је прва била искључиво везана за мушкарце, а друга за жене, које су као такве биле доминантне у ранијим периодима историје, у савременом праву се у контексту учиниоца више не говори искључиво о особи мушког пола.

Колико ће кривично право бити коришћено зависи од схватања друштва и односа према сексуалности у друштву, што је условљено: друштвеним уређењем, економским односима, општом културом и идеологијом друштва (Поповић, 2010:110). Но, без инкриминације силовања није могуће замислити ниједно савремено кривично право. Циљ инкриминације јесте како очување и заштита полне слободе, са једне стране, тако и настојање да се одрже природни и здрави полни односи. Уколико се сагледају први законски текстови који су до данас сачувани, видљиво је да је кривично право одувек реаговало на сексуално насиље, међутим, оно што је карактеристично за кривична дела против полне слободе, јесте чињеница да је дуго времена основни проблем био поставити границу између дозвољеног и криминалног (Вујичић, 2016: 120).

О учесталости силовања на светском нивоу говоре поражавајућим тоном и званичне статистике. Према извештајима УН, око 120 милиона девојчица широм света, односно једна од њих 10, силована је и сексуално злостављана до своје двадесете године (Стојановић, 2016: 33). Анализирајући извештаје Републичког завода за статистику (2015), опажа се да сваке године преко две стотине лица у нашој држави буде осуђено по основу извршења кривичних дела против полне слободе (Петковић, Радојковић, 2017: 72).

Што се нашег права тиче, уколико се пође од средњовековних правних споменика, према члану 53. Душановог законика властелину силецији који је своје сексуалне нагоне испољио према жени своје класе за казну су одсецане обе руке и одрезиван нос, али ако је властелинку напаствовао човек ниже класе, прописана казна је била смрт вешањем, где је уочљив класни карактер овог правног споменика. Међутим, за разлику од тренутно важећег законодавства, Душановим законом било је инкриминисано чак и добровољно сексуално општење између припадника различитих класа – у случају када би се у загрљају нашли жена из више и мушкарац из ниже друштвене класе, предвиђено је било да се љубавном пару одсеку обе руке и нос.

У Кривичном законiku из 1804. године, кривично дело силовања није било предвиђено. Саставио га је прота Матеја Ненадовић према Крмчији (старо средњовековно црквено право) у „14 или 15 пунктова” (Вуксановић, 2014 : 72). У Карађорђевог законiku од 1807. године такође нема кривичног дела силовања. С друге стране, у Карађорђевог протоколу налазимо на заведене две одлуке у вези са кривичним делом силовања – обе се односе на тежи облик силовања малолет-

не девојке (Вуксановић, 2014: 72). У Кривичном законнику Србије од 1860. године, пропис о силовању уврштен је у главу „О злочинствима и преступлењима против личне слободе” (Вуксановић, 2014: 73). У Кривичном законнику из 1863. године, први пут се употребљава реч обљуба за сексуални акт. Инкриминација из Кривичног законика из 1951. године гласила је: „Ко женско лице са којим не живи у брачној заједници употребом силе или претњом да ће непосредно напасти на живот или тело принуди на обљубу, казниће се строгим затвором до осам година”. Овде се јасно уочава да инкриминацијом није било обухваћено брачно силовање (ситуација се у том погледу мења тек 2002. године), а као тежи облици били су предвиђени силовање квалификовано смрћу и тешком телесном повредом, да би се тек Законом о изменама и допунама из 1973. године придодале и „и друге отежавајуће околности”. Занимљиво је да је у овом Кривичном законнику силовање било предвиђено у оквиру групе кривичних дела против достојанства личности и морала.

Основни, привилеговани и тежи облици кривичног дела силовања

Неки кривични законици не описују радњу извршења силовања приликом инкриминације (нпр. у Француској), већ остављају одређење руке суду и судској пракси у одређивању тога шта ће се сматрати силовањем (Константиновић – Вилић, Ристановић, Костић, 2012: 137).

Силовање је у нас инкриминисано чланом 178. Кривичног законика Републике Србије („Сл.гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005 – испр, 107/2005 – испр, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016). Први став одређује основни облик овог кривичног дела: „Ко принуди другог на обљубу или са њом изједначени чин употребом силе или претњом да ће непосредно напасти на живот или тело тог или њему блиског лица казниће се затвором од две до десет година. ” (чл.178, ст. 1. КЗ).

Поред основног облика кривичног дела, истим чланом, у ставовима 3. и 4. предвиђени су тежи облици овог кривичног дела, уколико је оно извршено од стране више лица, на нарочито свиреп и понижавајући начин, према малолетнику, ако је за последицу имало трудноћу или уколико је услед њега наступила тешка телесна повреда. Околности које чине ове облике тежим јесу разноврсне природе, почев-

ши од броја извршилаца, преко начина извршења и својства пасивног субјекта, па све до последице дела. Иако силовање *per se* подразумева извесну дозу свирепости и понижења, ипак се не може свако силовање подвести под силовање на нарочито свиреп или понижавајући начин. Нарочита свирепост постоји када се при извршењу дела пасивном субјекту наносе непотребне и прекомерне физичке и психичке патње, бол, нелагодности и страх већег интензитета, док нарочито понижавајући начин постоји када се учинилац иживљава над пасивним субјектом, предузимајући према њему дифамне, омаловажавајуће, потцењивачке поступке (Јовашевић, 2017: 88).

Најтежи облик силовања предвиђен је ставом 4, чл.178. КЗ и постоји ако је услед извршеног дела наступила смрт лица према коме је дело извршено или ако је дело учињено према детету.

Везано за квалификоване облике силовања, требало би скренути пажњу на потешкоће у утврђивању, односно дискутабилност постојања силовања у случају када пасивни субјект пристаје на обљубу, што искључује постојање основног облика кривичног дела, али не пристаје на околности које доводе до постојања неког од тежих облика силовања. Када је реч о делу квалификованим тежом последицом, у случајевима када је квалификаторна околност тесно повезана са вршењем сексуалног чина и када због тога пасивни субјект промени своју одлуку, постоји кривично дело квалификовано тежом последицом, иако је пасивни субјект првобитно дао пристанак у погледу самог сексуалног чина – ако неко пристаје на сексуални акт, то не значи да је пристао на тај акт под било каквим условима, тј. да том приликом буде понижаван, злостављан, тешко телесно повређен или да у томе учествује више лица. (Стојановић, 2016: 13). Услед накнадне појаве може доћи до повлачења првобитно датог пристанка на сексуални однос. Проблем представља ситуација у којој пасивни субјект управо због остваривања одређене квалификаторне околности „повлачи” свој пристанак зато што она и сам сексуални акт на који је дат пристанак чини битно другачијим – на пример, пристане да има сексуални однос са једним, али не са више лица (Стојановић, 2016 :13). Међутим, ипак овај став не би требало генерализовати, зато што ће закључак у крајњем зависити од природе квалификаторне околности. Следствено томе, не би се могло узети да постоји тежи облик силовања само зато што је добровољна обљуба као последицу имала за жртву нежељену трудноћу (Стојановић, 2016 : 13).

Што се привилегованог облика овог кривичног дела тиче – он постоји када је радња извршења предузета применом обичне претње –

претње да ће се изнети нешто што може шкодити части или угледу нападнутог или њему блиског лица, док је овде квалификована претња (претња нападом на живот или тело тог или њему блиског лица) изостала. Ова је врста претње блажа и носи са собом мањи степен друштвене опасности у односу на квалификовану претњу, те отуда и такав третман овог облика кривичног дела силовања.

Субјекти и објекти кривичног дела силовања

Према тренутном решењу и активни и пасивни субјект могу бити лица оба пола, чиме је оживотворено и силовање мушкараца, што аутор подвлачи као изузетно битно – иако наизглед делује да се силовање мушкараца не догађа у пракси, ипак је то само привидно тако – ове врсте силовања су у великој мери присутне у хомогенизованим заједницама, чији илустративни пример јесу затвори.

Заштитни објект код овог кривичног дела јесте право на слободан избор партнера у циљу истовременог, обостраног задовољења сексуалног нагона, односно добровољност о избору партнера за ступање у сексуални однос, као и полна слобода. Полна слобода означава најпре право лица да бира да ли ће ступити и са ким у полне односе, као предуслов потоњих питања када ће то учинити, где и како.

Радња извршења

По својој структури, силовање је неправо сложено кривично дело које у себи обухвата принуду и обљубу, при чему је кажњива принуда (обљуба, сама по себи, у редовним околностима, није противправна радња и због тога је ово сложено дело – неправо). То је један комплекс двеју делатности, али никако њихов прости збир, па стога није прихватљива тврдња да силовање чине две радње извршења (Вуксановић, 2014: 20). Дакле, то су две врсте делатности, али делатности које су чврсто повезане и које једна другој дају нови квалитет (Стојановић, 2016: 4).

Принуда представља традиционални елемент силовања у нашем праву – колико год да је временом законодавац мењао свој став према овом делу и тиме његову концепцију, однос према принуди је остајао исти (Миладиновић – Стефановић, 2017: 242). Принуда се појављује

у два облика – у виду силе и квалификоване претње (претња да ће се напасти на живот или тело тог или њему блиског лица), и представља неопходни елеменат за постојање кривичног дела силовања, макар са аспекта нашег позитивног права. Међутим, Тома Живановић је мишљења да је код претње само зло у изгледу, док је сама компулсивна сила зло (Вуксановић, 2014: 29).

Свакако да и сила и претња морају поседовати одговарајуће квалитете како би биле правно релевантне. У теорији и судској пракси преовлађује став да само она сила којом је савладан озбиљан, чврст и сталан отпор жртве може бити елемент кривичног дела силовања (Стојановић, 2017: 568). Ипак, код кривичног дела силовања, употреба силе ради вршења обљубе не мора да буде таквог интензитета да остави физичке трагове ... (Апелациони суд у Нишу, Кж – 2202/10). Такође, недостатак сперматозоида у вагиналном брису оштећене и телесних повреда на њеном телу, не мора да буде доказ којим би се довео у сумњу исказ оштећене да је оптужени над њом извршио обљубу” (Врховни суд Србије, Кж – И 705/07). Није пресудна ни првобитна усмереност силе – ако је учинилац започео са применом силе у неком другом циљу али је искористио њено дејство и извршио обљубу или са њом изједначени чин, постојаће кривично дело силовања (Стојановић, 2016 : 10). Са друге стране, када је реч о озбиљности претње, она се цени са становишта пасивног субјекта, а не извршиоца (Јовашевић, 2017: 87).

Истанбулска конвенција – Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици) коју је Србија ратификовала крајем 2013. године (Сл. Гласник РС – међународни уговори, бр. 12/2013) одустаје од тога да се принуда посматра као конститутивни елемент кривичног дела силовања и полази од тога да је оно (и други облици сексуалног насиља) могуће и без примене принуде, а уместо принуде у први план се ставља непостојање пристанка приликом предузимања сексуалног акта. (Стојановић, 2016: 2). Евидентно је да Конвенција уопште не помиње принуду, већ инсистира на непристајању на пенетрацију и друге радње сексуалног карактера (Миладиновић – Стефановић, 2017: 243). Са друге стране, мора се водити рачуна и о томе да кривично дело силовања, почев од свог традиционалног назива, подразумева употребу силе (или претње), да је принудни сексуални акт језгро овог кривичног дела, и да би дошло до одређеног „распињавања” које би умањило и тежину тог акта ако би се он изједначио са свим ситуацијама у којима је, из било ког раз-

лога, одсутан пристанак другог лица (Стојановић, 2016: 2). Ту се могу разликовати три ситуације између којих би се морала поставити прецизна граница – прва је обљуба (или са њом изједначени чин) која је резултат принуде, друга је обљуба (или са њом изједначени чин) која је извршена против воље жртве, али без примене принуде, и најзад може се говорити о трећој ситуацији када постоји њен пристанак (Стојановић, 2016: 4). У првој ситуацији говори се о силовању које је као такво инкриминисано у нас, у другој ситуацији о ономе које би требало инкриминисати код нас (у даљем току рада биће изнети предложени начини усклађивања) ради хармонизације позитивног законодавства са Истанбулском конвенцијом, док у трећем случају кривичног дела уопште и нема.

Поставља се питање на који би се начин могло што адекватније и опрезније одговорити на обавезу успостављену Истанбулском конвенцијом. Аутори су сагласни са тим да постоји више алтернатива у поступку што потпуније инкорпорације наведене одредбе Истанбулске конвенције. Усаглашавање са Конвенцијом би се могло остварити на више начина – потпуним напуштањем појма силовања какав нам је познат и који инкорпорира принуду; увођењем лакшег облика силовања који не предвиђа принуду; увођењем самосталног дела које би обухватило сексуалне акте предузете без пристанка, али и без употребе силе, односно претње (Миладиновић – Стефановић, 2017: 244). Најзад, одређени значај има и питање да ли, приликом прописивања нове инкриминације која би обухватила вршење сексуалних аката без пристанка лица према коме се предузимају, унети у законски опис непостојање пристанка или захтевати постојање противљења пасивног субјекта – иако непостојање пристанка не значи сагласност, ни његово одсуство не значи нужно противљење (Стојановић, 2016: 17).

Овом кривичном делу иманентни су бројни проблеми ; у првом реду је повлачење демаркационе линије између добровољног сексуалног чина и оног који се врши уз принуду, чиме се остварује биће кривичног дела силовања. Због тога што у стварности нема јасне и одсечне границе између жељене и принудне сексуалне активности, и сам извршилац се због тога може наћи у ситуацији у којој није свестан тога да је прешао границу дозвољеног и да се нашао у криминалној зони (Стојановић, 2016: 9). Међутим, оно што може „освестити” учиниоца, указавши му да је на прагу криминалне зоне јесте управо отпор жртве – да би се уопште могло говорити о силовању, нужно је да на страни пасивног субјекта постоји отпор. Када је реч о квалитету

отпора који мора постојати, као доказ примењене принуде, захтева се озбиљан и трајан отпор жртве, па се истиче да се не сматра да постоји кривично дело силовања уколико је отпор симулован, односно да није релевантан само симболични отпор. Ако нема отпора пасивног субјекта, нема ни овог кривичног дела (Јовашевић, 2017: 87). Ипак, имајући у виду да отпор жртве може изостати из најразноврснијих разлога (као што су „парализа” од страха, несразмера у физичкој снази, претња оружјем/оруђем...) непружање отпора не сме се тумачити уједно као пристанак, односно сагласност жртве. Поред тога, у пракси су честе ситуације да отпор жртве није био довољно снажан, најчешће због њене крхке телесне конституције, услед чега се на телу учиниоца не могу наћи трагови пружања истог, што поступајући орган може довести до погрешног закључка – како силовања није било. То могу бити доста различите ситуације: почев од изненадног предузимања сексуалних радњи када пасивни субјект и нема времена да изрази своје непристајање, па чак ни да формира одлуку о томе, па до непружања отпора услед срамоте, резигнације или заблуде пасивног субјекта о присутности трећег лица које би му помогло, или услед страха или претераних обзира према учиниоцу (Стојановић, 2016: 14).

За постојање обљубе, а и за свршено кривично дело силовања, узима се да је довољно и само делимично продирање мушког полног органа у женски, а не да је обљуба у физиолошком смислу довршена, док са друге стране за постојање обљубе није довољан сам додир полних органа (Стојановић, 2017: 565). У пракси је тешко разлучити ова два. Уз то, треба узети у обзир да обљуба постоји само онда када је дошло до продирања полног уда, макар и делимичног, у вагинални канал жртве, док само продирање уда у спољне делове женског полног органа није довољно, што је у пракси битно за разграничење свршеног и покушаног дела.

Важећим КЗ-ом је само настављена тенденција експанзије бића овог кривичног дела, што је остварено на двоструки начин – најпре, увођењем другог сексуалног чина који је изједначен са обљубом, као и деперсонализовањем субјеката, пошто мушкарац по језичком тумачењу није нужно активни субјект, нити је жена нужно пасивни субјект (Миладиновић – Стефановић, 2017: 242). Радња извршења је екстензивно и сасвим примерено проширена и на „са обљубом изједначени чин”, чиме је под окриље силовања подведена и радња досадашњег противприродног блуда. Што се тиче изједначеног чина са обљубом, тешко је утврдити које се то радње могу изједначити по својој приро-

ди и дејству са обљубом, а које остају још увек у домену недозвољених полних радњи из чл.182 КЗ. Иако има и екстензивнијих тумачења, ту се треба ограничити на две радње, које су обљуби, односно вагиналном коитусу најсличније, а то су анални и орални коитус (Стојановић, 2017: 566). На овај начин, жртва ужива додатну заштиту и у односу на споменуте акте, а не само у односу на силовање у традиционалном смислу. Тиме је уједно искључена могућност стицаја кривичних дела уколико се једном истом приликом према истом лицу предузму сукцесивно обљуба и са њом изједначени чин(ови). Извесна дилема се, међутим јавља у погледу решавања ситуације у којој пасивни субјект пристаје на једну од три врсте сексуалног акта које су предвиђене као радња извршења, али извршилац користећи принуду изврши радњу за коју не постоји пристанак пасивног субјекта.

Већ споменутим чланом 36. Истанбулске конвенције, предвиђена је обавеза државама потписницама да, између осталог, инкриминишу коришћење било ког дела тела, односно предмета у сврху вагиналне/ оралне/ аналне пенетрације, чиме се отвара питање разграничења кривичног дела силовања са кривичним делом недозвољене полне радње. Неком другом полном радњом, више се не би могла сматрати пенетрација предметом у вагинални или анални отвор, већ би се таква пенетрација, у контексту Истанбулске конвенције, имала сматрати са обљубом изједначеним чином, односно таквом радњом би били остварени сви битни елементи бића кривичног дела силовања из чл.178. КЗ (Вујичић, 2016: 123). Овде посебно треба имати у виду да задовољење полног нагона није обележје бића кривичног дела силовања, те се, с тим у вези, може закључити да се силовање може извршити и без задовољења полног нагона, дакле када је радња извршења предузета другим предметима, а не искључиво деловима тела.

У погледу облика кривице, тражи се постојање умишљаја, с тим да се не инсистира искључиво на постојању директног умишљаја, већ је могућ и евентуални умишљај. Евентуални умишљај постоји онда када је учинилац дозвољавао могућност да је отпор жртве озбиљан, чиме је преузео ризик остваривања бића кривичног дела (Стојановић, 2016: 11).

Закључак

С обзиром на актуелност овог кривичног дела, које представља готово незаобилазан део свакидашњице, аутор је мишљења да би тре-

бало још више пажње посветити потпунијој инкриминацији истог у правцу прописивања строжих (у дужем временском трајању) казни затвора и поштравања третмана према рецидивистима. С тим у вези, треба имати у виду да 79% силоватеља чине повратници (Вуксановић, 2014: 89). Управо ова поражавајућа чињеница довољно говори у прилог неадекватности третмана према силоватељима, превасходно према рецидивистима, те стога аутор налази да би било потребно специјализовати санкције, као и рехабилитационе програме и третмане. Док се у српским затворима примењују различити програми намењени зависницима или починиоцима насилних (несексуалних) кривичних дела, ни у једном затвору у Републици Србији данас се не спроводи ниједан стандардизовани, специјализовани програм третмана сексуалних преступника (Петковић, Радојковић, 2017: 74). У службама за рад са затвореницима запошљавају се стручњаци хетерогених професија, а не они који су искључиво специјализовани за рад са сексуалним преступницима, што је чињеница на чијој промени би ваљало порадити.

Компаративно право познаје и другачије методе управљања ризиком од рецидивирања, међу којима се налази и тзв. хемијска кастрација (Миладиновић – Стефановић, 2014: 52). Иако је правна природа хемијске кастрације подложна дискусији, ипак постоје мишљења да би се она могла сврстати у куративне мере, с тим да аутор скреће пажњу да би са овом мером требало бити изузетно образив, нарочито приликом одлучивања о њеном трајању као и о врсти учиниоца на које би се она могла применити.

Постоје мишљења бројних кримиолога како је сексуална делинквенција, којом је силовање обухваћено, погодан терен за примену ресторативне правде и указују како би требало што шире отворити врата њеној примени, науштрб примене ретрибутивне правде.

На самом крају, превентиве ради, ваљало би интензивирати едукације које би освестиле жртве и пружиле им потребну подршку приликом доношења одлуке да пријаве силоватеља, нарочито имајући у виду процес двоструке виктимизације који је неминован, и кроз који би свака жртва требало да прође што безболније, а све у циљу смањења тамне бројке криминалитета која несумњиво постоји код овог кривичног дела.

Литература

- Јовашевић, Драган, Кривично право – посебни део, 2017.
- Каровић, Садмир, Третман силовања у (међународном) кривичном праву са освртом на праксу *ad hoc* Трибунала за бившу Југославију, Правне теме, година 5 (2017), број 10.
- Константиновић, Вилић Слободанка, Николић, Ристановић Весна, Костић, Миомира, Криминологија, Ниш, 2012.
- Кривични законик ("Сл. Гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 – испр, 107/2005 – испр, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016)
- Миладиновић – Стефановић, Душица, Хемијска кастрација – прихватљиво средство за спречавање кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, Зборник Правног факултета у Нишу, 2014.
- Миладиновић – Стефановић, Душица, Истанбулска конвенција и кривичноправна заштита жена од насиља у Републици Србији, Зборник Правног факултета у Нишу, 2017.
- Петковић, Никола, Радојковић, Звездан, Потребне и могућности третмана учинилаца кривичних дела против полне слободе, Београдска дефектолошка школа, вол.23, бр.2 (2017)
- Поповић, Милица, Кривична дела против полне слободе, Безбедност – теоријско стручни часопис Министарства унутрашњих послова Србије, 2010.
- Стојановић, Марија, Родно заносновано насиље од првих људских група до савременог доба – мастер рад, 2016.
- Стојановић, Марија, Родно засновано насиље са историјско – правног аспекта, Пешчаник, 2017.
- Стојановић, Зоран, Силовање без принуде- усаглашавање КЗ Србије са чланом 36. Истанбулске конвенције, Журнал за криминалистику и право, 2016.
- Стојановић, Зоран, Коментар Кривичног закона (према стању Кривичног законика од 1.јуна 2017. и према стању законодавства од 13. Децембра 2016.), Службени гласник, 2017.
- Таховић, Јанко, Коментар кривичног законика, Београд, 1957.
- Вујичић, Никола, Кривичноправни и криминолошки аспекти сексуалног насиља у Републици Србији, Зборник института за социолошка и криминолошка истраживања, 2016.
- Вуксановић, Милена, Силовање, мастер рад, Ниш, 2014.

CRIMINAL ASPECT OF THE RAPE IN THE POSITIVE LAW OF SERBIA

Iva Antić
PhD candidate

Summary

Considering that a rape is one of the most violent criminal acts of nowadays, the author wanted to dedicate deserved attention to it by consideration of actual incrimination, with particular review to controversial situations which are happening through the practise. Changes of rape incrimination through the history of Serbian law were observed. Actual legislation was perceived as well as distinction between basic and qualified forms of this criminal act was pointed out. Positive attitude is highlighted – about extension of a criminal act to other act equivalent to promise, as well as gender neutral incrimination and matrimonial incrimination were praised. Central part of this paper is dedicated to the need of harmonization of Serbian positive law with Istanbul Convention (which creates obligation that rape without compulsion – and without consent – should be also punished). The paper was concluded with suggestions about more precisely incrimination and more comprehensively action of prevention.

Key words: *rape, compulsion, resistance, sexual freedom, Istanbul Convention*